

M. W.
CRAVEN

ŽIURKIŲ
GAUDYNĖS

Iš anglų kalbos vertė
Dmitrijus Andrušanecas

Sofoklis

VILNIUS, 2024

*Joanė'ai – mano karantino bičiulei, geriausiai draugei, žmonai.
Tu labai garsiai barškini klaviatūra ir kasryt verti užsiimti
pilatesu, bet apskritai esi visai nieko...*

Norėčiau mangustų po laiptais, kai gyvatės šliaužia pro šalį

PRISKIRIAMA HANIBALUI

PIRMAS SKYRIUS

Vyras, dėvintis Šono Konerio kaukę, tarė vyrui su Danielio Kreigo kauke:

– Beždžionė Bertranas ir katinas Ratonas sėdi prie ugnies ir stebi, kaip židinyje kepa kaštonai.

Tai geras būdas gauti dėmesio.

– Gerai, – tarė Danielis Kreigas.

Vyrai, dėvintys Džordžo Lozenbio ir Timočio Daltono kaukes, nustojo daryti ką darę, kad galėtų pasiklaudyti. Pysas Brosnanas su ausinėmis ir nešiojamuoju kompiuteriu, diktuojančiu sudėtingus nurodymus, buvo abejingas viskam, išskyrus priešais esančias saugyklos duris su trimis *Diebold* laikmačio principu sukurtais užraktais bei kodine spyna. Rūdžeris Mūras laukė furgone.

– Bertranas mėgina nužerti žarijas šonan, tik bijo nusideginti ranką, – tęsė Šonas Koneris. – Vis dėlto jis nori tų kaštonų ir nenori laukti, kol ugnis išblės. Taigi jis įtikina Ratoną išsemti juos, pažadėdamas pasidalyti po lygiai.

– Ir katinas sutinka?

– Taip, sutinka. Ratonas praskiria iki raudonumo įkaitusias žarijas ir vieną po kito išgraibo kaštonus. Kaskart jam tai padarius, Bertranas juos sušlamščia. Galų gale jiems sutrukdo tarnaitė ir abiem tenka sprukti. Už savo vargą Ratonas taip nieko ir negauna.

Šoną Konerį ativedė Timotis Daltonas, likę vyrai sukviesti Danielio Kreigo. Džordžas Lazenbis buvo *jo* raumenys,

Pyrzas Brosnanas – *jo* vyrukas, išmanantis techniką, o Rodžeris Mūras – *jo* vairuotojas. Kaip komandos lyderis, Danielis Kreigas jautė pareigą užduoti akivaizdų klausimą.

– Kodėl mums tai pasakoji? – pasidomėjo.

– Be jokios aiškios priežasties, – atsakė Šonas Koneris. – Tai pasakėčia, adaptuota prancūzų poeto Žano de La Fonteno. Ji pavadinta *Le Singe et le Chat* ir joje kalbama apie žmones, linkusius pasinaudoti kitų geranoriškumu siekiant naudos sau. Taip atsirado posakis „katės letena“.

– Tiesą sakant, tai frazeologizmas, – pataisė Timotis Daltonas, – ne posakis.

Šonas Koneris atsisuko ir pažvelgė į Daltoną. Atmosfera saugyklos prieškambaryje pasikeitė. Iki tol tvyrojo įtampa; dabar pakibo grėsmės nuojauta.

– Kurios dalies „niekada neprabilk“ tu nesupratai? – žemu balsu paklausė Šonas Koneris.

Jie įsivaizdavo, kaip Timotis Daltonas po kauke išblykšta. Danielis Kreigas nužvelgė savo komandos Bondus ir gūžtelėjo pečiais. Jiems mokėjo Šonas Koneris, ir mokėjo gerai. Jei jis norėjo pasikalbėti apie beždžiones, kates ir kaštonus ir taip pažeminti vieną savų, tai kas jie tokie, kad jį sustabdytų?

Prieškambaris paniro tylon.

Ją nutraukė Pyrsas Brosnanas.

– Mums pavyko, – pranešė jis.

Šiais laikais nedaugelis bankų siūlo seifo paslaugą. Saugykla, į kurią įsilaužė Bondai, buvo viena iš kelių kaip tik tam tikslui įsteigtų. Ji turėjo pažangiausią saugumo sistemą, tačiau pasitelkus pagalbą iš šalies ir Pyrso Brosnано įsilaužimo į seifus įgūdžius nieko negelbėjo.

Bent jau tol, kol suveiks atsarginės sistemos.

– Kiek užtrukome? – pasiteiravo Šonas Koneris.

– Sugaišome aštuoniolika minučių ir dvidešimt sekundžių, – atsakė Danielis Kreigas.

Jis pažvelgė į laikrodį ant riešo. Jie vis dar turėjo pakankamai laiko.

Saugykla buvo stačiakampio formos, penkiolikos ir trisdešimties pėdų, žemomis lubomis. Apšviesta neoninės šviesos. Priešais duris kitapus buvo pritvirtintas plieninis stalas. Seifai išdėstyti prie abiejų ilgųjų sienų, nuo grindų iki lubų. Apačioje, prie grindų, buvo lagamino dydžio, o kylant į viršų iki akių lygio ir aukščiau seifai mažėjo.

Vaizdo stebėjimo kameros veikė, tik jose vaizdas vėlavo šešiasdešimt minučių. Apsaugos darbuotojai pamatys juos, bet po geros valandos.

– Pradėsime čia, – pareiškė Timotis Daltonas.

Šonas Koneris nusamdė jį įvertinti seifų turinį, ir Timotis nekantravo pradėti. Iki šiol jis tebuvo pakeleivis. Prisiartino prie vieno iš didesniųjų seifų.

– Ne šis, – tarė Šonas Koneris, išsitraukęs iš kišenės popieriaus gniužulą. Jis garsiai perskaitė serijos numerį: 9-206.

Bondai išsiskirstė ieškoti reikiamo seifo. Rado Džordžas Lazenbis. Seifas buvo akių lygyje, vienas iš mažesniųjų.

– Pone Brosnanai, ar pagelbėtumėte? – klustelėjo Danielis Kreigas.

Pyras Brosnanas apžiūrėjo spyną. Saugyklos durys buvo tikras iššūkis, tačiau čia, kur niekas negalėjo likti be priežiūros, seifų apsauga nebuvo įmantri – spyna kiek sudėtingesnė nei cilindrinis užraktas. Iš kuprinės Pyras išsitraukė laužtuvą: specialų šaltkalvio įrankį suskaldyti ir įveikti cilindrinį užraktą.

Šonas Koneris atrakino dureles. Seifo dėžė buvo tuščia, kaip jam ir buvo sakyta. Jis nusišypsojo po kauke.

– Nesvarbu, – tarė Daltonas. – Turime patikrinti dar šimtus.

– Tiesą sakant, – pasakė Šonas Koneris, – mes čia ne tam, kad ištuštintume.

– Ne? Gerai, tai ką mes čia *darome*?

– Įnešame.

Šonas Koneris išsitraukė iš už juosmens revolverį, įrėmė jį į Timočio Daltono pakaušį ir nuspaudė gaiduką.

Nespėjęs atsitrenkti į nupoliruotas grindis, vyras jau buvo negyvas. Rožinės miglos debesis pakibo ore, kur ką tik buvo Daltono galva. Saugykloje pakvipo korditu ir krauju.

Ir baime.

– Po velnių! – pratrūko Danielis Kreigas. – Juk sakiau: jokių ginklų! Į darbą ginklų mes nesinešame.

– Žinai, kas man nedavė ramybės toje pasakėčioje? – paklausė Šonas Koneris. Jis laikė ginklą nuleistą, bet buvo aišku, kad prireikus ir vėl jį panaudos.

– Apšviesk mane, – pasakė Danielis Kreigas, atplėšdamas akis nuo trūkčiojančio lavono.

– Ogi neminima, kas nutiko paskiau. Nekalbama, ką katinas Ratonas padarė beždžionei Bertranui *po* jo išdavystės.

Danielis Kreigas vėl pažvelgė į lavoną. Tas nebejudėjo.

– Šis vyras ką nors išdavė?

Kompanijose, kuriose jis trynėsi, išdavystė buvo teisėtas motyvas nubausti.

Šonas Koneris nieko neatsakė.

– Vis tiek Daltonas buvo nieko vertas Bondas, – pareiškė Danielis Kreigas ir pažiūrėjo į laikrodį. – Jau baigėme?

– Taip, tuojau, – tarė Šonas Koneris.

Jis ištraukė kažką iš kišenės ir padėjo ant seifo dėžės krašto. Kiek užtruko, kad įsitikintų, jog daiktas tinkamoje vietoje.

– Dabar jau baigėme.

Ir Bondai pasišalino.

Po trisdešimties minučių saugos tarnyba, stebinti saugyklos kameras, pranešė apie apiplėšimą, atvyko pirmieji policijos pareigūnai.

Bet viskas, ką jie rado, – tai ant grindų vėstantį lavoną ir į jį nukreiptą keraminę žiurkę...

ANTRAS SKYRIUS

Detektyvas seržantas Vašingtonas Po paprastai nemėgo dalyvauti teisme. Jo įsitikinimu, biurokratija ir tarnavimas idiotams su perukais – visiška atgyvena. Jis nekenė, kad nuolat tenka būti pasiruošusiam pasitarnauti advokatams ir kaip visuotinai įtariai žiūrima į pareigūnus, duodančius parodymus. Nekenė, kad vadinamiesiems ekspertams buvo leidžiama sužlugdyti sprendimus, priimtus akimirksniu.

Bet visų labiausiai jis negalėjo pakęsti, kad jo dalyvavimas reiškę, jog kažkas nukentėjo. Šeima daugiau nepamatys mylimo žmogaus. Moteris daugiau niekada nebepasitikės vyru. Garbaus amžiaus vyriškis niekada nebepaliks savo namų.

Buvo daugybė priežasčių nekęsti dalyvavimo teisme.

Tik ne šįkart.

Šį kartą jis dalyvavo kaip kaltinamasis.

Ir ketino tuo pasimėgauti.

Jo byla buvo nagrinėjama Jungtiniame Karlailo teisme, moderniai atrodančiame pastate pačiame miesto centre. Vienintelis priminimas apie praeitį tebuvo į saugomų istorinės reikšmės pastatų sąrašą įtraukta devyniolikto amžiaus statula, skirta netikėtai šalia teismo mirusiam parlamento nariui. Po pritarė tokiems monumentams. Svajojo, kad jų būtų daugiau.

Apygardos teisėjas, kurį Po jau prieš kurį laiką išvedė iš kantrybės, pamėgino darskarti.

– Pone Po, turiu jus informuoti, – tarė jis, – nors tai tėra civilinė byla, tačiau aš primygtinai raginu jus kreiptis *teisinio*

atstovavimo teisme. Esu tikras, kad jūsų draugė, – teisėjas pažiūrėjo į savo užrašus, – „protinga kaip Stiveno Hokingo vežimėlis“, tačiau tai, kas įvyks čia šiandien, nebus lengvai atšaukiama.

– Jūsų šviesybe, sutarkime, kad mane apie tai informavote.

– Ir apie tai, kad buvo paaiškinta, jog nesikreipus teisinio atstovavimo teisme nebus pagrindo vėlesnei apeliacijai?

– Taip.

Apygardos teisėjo žandikaulis priminė buldogo, nerimą kėlė panašumas į veikėją iš *Rumpole of the Bailey**. O dėl iš ausų styrančių plaukų kuokštų atrodė, tarsi ten slėptųsi gauaruoti gyvūnėliai. Teisėjas stebeilijo į Po per savo pusmėnulio formos akinčius. Savo ruožtu Po spoksojo į jį.

– Ką gi, gerai, – atsiduso jis. – Pone Čadvikai, galite pradėti.

Tarybos advokatas atsistojo. Mažas ir ūsuotas, jis atrodė kaip pareigingas vyrukas, kuris sektų laiką saugios kaimynystės susirinkimuose.

– Dėkoju, jūsų šviesybe. – Čadvikas atvertė storą aplanką ir čiupo lapą su aprašu. – Šios bylos faktai neginčijami. Beveik prieš penkerius metus ponas Po iš pono Tomo Humo teisėtai išigijo sklypą Šapfelse. Ši žemė...

– Kaip suprantu, ponas Humas miręs?

– Deja, taip, jūsų šviesybe. Ponas Humas buvo teisėtas žemės savininkas ir turėjo teisę parduoti ją ponui Po. Tame sklype stovėjo apleista ferma.

– Aptariamasi pastatas?

– Taip, jūsų šviesybe. Kaip mes suprantame, Herdviko ferma stovi ten nuo ankstyvųjų 1800-ųjų. Neseniai valdos buvo prijungtos prie Ežerų krašto nacionalinio parko teritorijos.

* Angl. *Rumpole of the Bailey* – britų televizijos serialas, sukurtas britų rašytojo ir advokato Johno Mortimerio. Pirmą kartą ekrane pasirodė 1975 metais ir rodytas kiek daugiau nei dešimtmetį. Seriale Leo McKernas atliko pagrindinį Horacijaus Rumpolės vaidmenį – vidurio amžiaus krizę išgyvenantį Londono advokatą, ginantį įvairaus plauko asmenis, dažniausiai – autsaiderius. Televizijos kūrinys sulaukė milžiniško populiarumo (čia ir toliau – *vert. past.*).

Teritorijų planavimo tarnybos nuomone, nuo 2005 metų ferma priskirta kultūros paveldui, todėl be mūsų biuro leidimo negalimi jokie pakeitimai. Ankstesnis Herdviko fermos savininkas buvo informuotas apie šį reikalavimą.

– Pone Po, pageidautumėte įsiterpti? – paklausė teisėjas.

Po pažvelgė į asmenį šalia. Šis papurtė galvą.

– Ne, jūsų šviesybe, – atsakė jis.

– Jūs suprantate, kad kvestionuoti fermos kaip paveldo turto statusą – vienas iš nedaugelio teisinių kelių, kuris šiuo metu jums yra likęs?

– Taip, jūsų šviesybe. Nors, tiesą pasakius, pirkdamas nežinojau apie Herdviko fermos statusą. Tomas Humas, matyt... pamiršo man užsiminti.

Po veikiausiai pajuto, nei pamatė, kad kažkas teismo salėje įsitempė. Jis žinojo, kad Viktorija Hum, Tomo dukra, buvo čia, nes norėjo ją palaikyti. Viktorija jautėsi atsakinga už savo tėvo apgaule, nors Po ramino, kad ji dėl to nekalta. Prieš paduodamas grynųjų pinigų pluoštą, Po neatliko įprastų teisinių patikrinimų, todėl dabar už tai mokėjo savo kainą.

– Kaip tarnaujantis policijos pareigūnas esu tikras, kad ponas Po supranta, jog įstatymų nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės, – priminė Čadvikas.

Po nusišypsojo. Tikėjosi, kad jis tai pasakys.

Čadvikas užtruko dešimt minučių išsamiai vardydamas Herdviko fermoje atliktus pakeitimus: apie sutaisytą stogą; apie gręžinį ir siurblių, kuris pumpavo šviežią geriamąjį vandenį; apie įkastą septiką; apie elektros generatorių ir kaip šis tiekė energiją. Trumpai tariant, paminėjo viską, kas pavertė pastatą šiuolaikišku ir patogiu gyventi. Nebuvo pamiršta netgi jo mėgstama malkomis kūrenama krosnis.

Čadvikui baigus, prabilo teisėjas:

– Ir kaip jūs sužinojote apie pono Po atliktus pakeitimus?

– Atleiskite, jūsų šviesybe?

– Kas jums pranešė, pone Čadvikai?

– Susirūpinęs pilietis, jūsų šviesybe.